

سیپه: ئەو زېږینگری که مؤلته کهی هه لوه شاهه توه له سه ریته تی که هه موو ئەو وابسته یانهی (التزمات) که له سه ر شانیه تی له ماوهی (٦٠) ږۆژدا جی به جی بکات لهو ږۆژهی که له برگه ی (دوو) ی ئەو مادده یه دیاری کراوه .ههروهه نابیت به کاری زېږینگری هه لسیته بهر له وهرگرتهی مؤلته تی تازه به بهر زکردنه وهی داوکاریه ک له دوای ئەو (٦٠) ږۆژهی که باسی لیه کرا.

چواره م: له کاتی نه مانی یه کی که لهو مهر جانه ی که له برگه ی (یه که م) ی ئەو مادده یه هاتوو ، دهزگا بو ی هه یه به بریاریکی به لگه داره وه مؤلته که هه لوه شینیته وه و مؤلته ت پیدراوه که پیویسته له سه ری هه موو کارانه ی که ده که ویته نه ستوی جیه جی بکا لهو ماوه ی که له برگه ی (سی) دا دیاری کراوه .

مادده ی سیپه مین:

نابیت خشله کانی زېږو زیو پلاتین بفرۆشری و بارمه دابنری یا بو فرۆشتن بخریته ږوو یا له ماله وه هه لگیری به مه به ستی فرۆشتن ته نها نه گهر ئەو کاته نه بی که به عه یاری یاسایی مؤر کرابیت و یه کی که له نیشانه ی پیوه بیت که له خسته ی ژماره (یه کی) هاوپیچی ئەو یاسادا هاتوو.

مادده ی چواره مین :

نابیت خشله زېږی و زیوی و پلاتینه کان بفرۆشری یان بو فرۆشتن نمایش بکری یان هه لگیرن بو مه به ستی فرۆشتن . ههروهه نابیت له ژیر دهستی گومرگ و پۆسته دهر به ینری ته نها له دوای پشکنینیان له لایهن فهرمانگه ی مؤرکردنی خشله کان، ته نها ئەو خشلانه نه بیت که مؤری یه کی له ده ولته بیانیه کانیان له سه ره و به بریاری وه زیر دروستی نیشانه که ی به ملینریته .

مادده ی پینجه مین:

بو ئەوه که سانه که خشلی زېږ و زیو و پلاتینی مؤر نه کراو ده یینن، بو یان هه یه دووباره هه نارده ی دهره وه ی بکه نه وه یا بو مؤرکردن پیشکه شی بکه ن، له م حاله ته ی دوایدا خشله کان ده کیشرین و به مؤری فهرمانگه ی گومرگ یان پۆسته مؤر ده کرین و له سه ر خه رجی ئەو که سه ره وانه ی فهرمانگه ی مؤرکردن ده کریته که خشله که ی هیناوه . نه گه ره فهرمانگه ی مؤرکردن ئەو خشلانه ی ره تکرده وه له سه ر بنه مای نه بوونی مه رجی یاسایی تیایاندا ئەوا دووباره له سه ر خه رجی ئەو که سه ده نیردریته وه بو فهرمانگه ی گومرگ یا پۆسته بو ئەوه ی له جیاتی شکاندنه وه یان دووباره بو دهره وه ی ولات هه نارده ی بکاته وه، ئەو وه خته به یاسای کالاً گهر پندراوه کان هه ل سوکه وتیان له گه ل ده کریته .

ئەو خشلانه ی بو سه فاره ته کان ره وانه کراون له لایهن ولاته کانیانه وه له حکومی ئەو مادده یه به دهرن، به لام ئەو خشلانه ی له لایهن گه شتیارانه وه له بهر کراون (به کار هینراون) ئەوا ده بیت بخرینه ږوو بو ئەو

مەبەستە تا رەسمى گومرگيان لەسەر بدریٲ له کاتی فرۆشتنیان له عیراق. ھەرودھا پ۲ویستە لەسەر ئەوانەى کە ئەو خشلانە دەکړن رەسمەکەى بدەن ئەگەر نەدرا بوو .

ماددەى شەشەمین:

وہزیر بۆى ھەيە لە بەیانیکدا ئەم بېریانە بدات :

- ۱- قەدەغەکردنى پاککردنەوہى ئەو خۆلە زېرانیە کە لە ئەنجامى پرۆسەى دروست کردنى خشل دەردەچيٲ و ناچار کردنى گشت زېرپنگرەکان کە چىخۆلى زېر ھەيە رادەستى فەرمانگەى مۆر کردنى بکەنەوہو بە پيى نرخی بېراری ئى دراو نرخیەکانیان بدەن.
- ۲- ھەئسانی فەرمانگەى مۆرکردن بە وەرگرتنى خۆلە زېرەکان و پاکردنەوہو گۆرینى بۆ پارچەى زېر بەو رېگەيەى کە بە کارى دینى ھەرودھا مۆر کردنى بە عەيارى راستەقینەى خۆى و فرۆشتنەوى بۆ بانقى رافیدەين بە پيى نرخی بېراری ئى دراو.
- ۳- راسپاردنى فەرمانگەى مۆرى خشلەکان وەك تاکە لایەن بۆ مەبەستى ئەنجامدانى پرۆسەى پاکردنەوہى خشلە زېرەکان.
- ۴- رېپيٲدانى دەستەى مۆرکردن بە کړینى ئەو خشلە زېرە بە کارھيٲنراوانەى کە ھاولاتیان بە پيى نرخی ئەو کاتە دەيخەنە روو و ھەئسانی ئەو فەرمانگەيە بە پاککردنەوہو و گۆرینى خشلەکە بۆ پارچە زېر و مۆر کردن بە عەيارى راستەقینەى خۆى و فرۆشتنى بە بانقى رافیدەين.
- ۵- فەرمان پيٲدانى لایەنە تايبەتمەندەکان بە رادەستکردنەوہى خشلەکان یان پارچە زېر و زیو و پلاتینەکان کە لە لایەن ئەوانە کە ژيٲر دەست کراو ھى گەنجینەن بۆ فەرمانگەى مۆرکردن بە پيى نرخی باو بۆ پاککردنەو گۆرینیان بۆ پارچە و دووبارە مۆرکردن و فرۆشتنیان بە بانقى رافیدەين.

ماددەى ھەوتەمین:

يەکەم: ھەموو کەسيك بۆى ھەيە ئەو خشلە زېر و زیو و پلاتینەکان یان جۆرەکانى زېر و زیوى داريٲر نەکراو یا تيکەلەکەیان پيشکەشى فەرمانگەى مۆرکردنى خشل بکات بۆ پشکين و مۆر کردن و دلتيا بوون لە عەيارەکەى، بە مەرجى لەگەئياندا داواکاریەک بە دەستخەتى خۆى پيشکەش بکاو تيٲيدا جۆرى ئەو کانتزايە ديار بکات کە دەيەوى پشکين و مۆرکردنى بۆ بکات لەسەر خەرجى داواکارەکە.

دووہم: دەشى داواى دووبارە چاو خشاندنەوہو بە ئەنجامەکانى پشکين بکريٲت لە لایەن فەرمانگە مۆرکردن لە ماوہى پانزە رۆژ لە رۆژى بەرزکردنەوہى داواکاری پشکينەکە، ئەوکاتە دووبارە لەسەر

خەر جى داواكارەكە پىرۆسەى پىشكىنى بۇ ئەنجام دەدرىت بە مەر جىك داواكارى رازى نەبوون و دووبارە پىشكىنەوەكە بەر لە رادەستكردهوى خشلەكان بىت.

ماددهى ھەشتەم :

عەيارە ياسايەكانى خشل بەم جوړەى خوارەو دەبىت:

۱- خشلە زىپەكان

- ا_ عەيار (۲۲) يان (۹۱۶/۶) بەش لە ھەزار.
- ب_ عەيار (۲۱) يان (۸۷۵) بەش لە ھەزار.
- ج_ عەيار (۱۸) يان (۷۵۰) بەش لە ھەزار.
- د_ عەيار (۱۴) يان (۵۸۳/۳) بەش لە ھەزار.
- ھ_ عەيار (۱۲) يان (۵۰۰) بەش لە ھەزار.
- و_ عەيار (۹) يان (۳۷۵) بەش لە ھەزار.

خشلە زيويهكان:

- أ- (۹۰۰) بەش لە ھەزار.
- ب- (۸۰۰) بەش لە ھەزار.
- ت- (۶۰۰) بەش لە ھەزار.

۲- خشلە پلاتينيهكان:

- (۸۵۰) بەش لە ھەزار

ماددهى نۆيەمىن :

يەكەم: ئەو خشلانەى كە دەخوارى كارى پىشكىن و مۆركردنيان بۇ بكرىت دەبىت لە يەك جوړ و لە يەك عەيار بن. ھەر وھا دەبىت ئەمە لەو بەلگەنامەيە چەسپا و بىت كە زىپىنگرە پىشكەشى دەكات.

دووم: ئەگەر لە ئەنجامى شى كردنەوہى خشلەكان دەر كەوت لە دوو عەيارى بە دوایە كدا ھاتوونىن، ئەوا پىويسە خشلەكە بشكىنرىت. بەلام ئەگەر دەر كەوت كە خشلەكان لە دوو عەيارى بە دوای يەكدا ھاتوون ئەوا زىپىنگرە كە سەر پىشك دەكرىت لەوہى كە بەعەيارى كەمتر مۆركرىت يان بشكىنرىن. لەگەل رەچا و كردنى ئەو سزايانەى كە لە ماددەى پانزەى ئەو ياسايە ھاتووه.

سپيەم: ئەگەر لە ئەنجامى شى كردنەوہ دەر كەوت كە عەيارى خشلەكان لە سەروى ئەو عەيارەدايە كە لە بەلگە نامەكدا ھاتووه ئەوا بەو عەيارە مۆردەكرىت كە لە بەلگە نامەكدا ھاتووه.

چوارەم: فەرمانگه‌ی مۆر کردن هه‌لده‌ستی به پشکنین و مۆر کردنی خشله‌کان به پيی ئه‌و رينماييه‌ی که له‌و ياسادايه هاتوو به مهرجی عه‌ياره‌که‌ی له لانی که‌می ئه‌و عه‌ياره ياسايانه که‌متر نه‌بیټ که بۆ خشله‌کان کراوه .
پينجه‌م : فەرمانگه‌ی مۆر کردن هه‌لده‌ستی به مۆر کردنی پارچه‌و جوړه دانه‌ريژراوه‌کان و به عه‌ياری راسته‌قينه‌ی خو‌يان مۆريان ده‌کات .

مادده‌ی ده‌يه‌مين:

يه‌که‌م: ده‌بیټ عه‌ياری گشت به‌شه‌کانی خشله زيرکه‌يا پلاتينينه‌که که پيکهاتوون له چه‌ند به‌شيکی به‌يه‌که‌وه به‌ستراو، ئه‌و زيرهي که بۆ به‌يه‌که‌وه نوساندن به‌کار ديټ (لحيم) له عه‌ياری ياسايی که‌متر نه‌بیټ .
دووم: نابيټ چاو پۆشین له عه‌ياردا بکريټ ئه‌گه‌ر که‌م و کورتيه‌که له دوو له هه‌زاری خشله‌که زیاتر نه‌بی .

مادده‌ی يانزه‌مين:

پيويسته له‌سه‌ر مۆله‌ت پي‌دراو به پيی ئه‌و ياسايه ده‌فته‌ری تو‌ماری تايبه‌تی هه‌بیټ بۆ تو‌مار کردنی ئه‌و پارچه‌و خشلانه‌ی که هه‌يه‌تی به جوړه‌کانيان و کيش و عه‌يارو سه‌رچاوه‌يان له گه‌ل چه‌ندان زانياری تر که فەرماگه‌ی مۆر کردن بۆی ئاماده ده‌کات .

مادده‌ی دوانزه‌مين:

له کاتی واز هي‌نانی مۆله‌ت پي‌دراو يا مردنی پيويسته له‌سه‌ری يا ميرات گره‌که‌ی يا ئه‌و که‌سه‌ی که به پيی ياسا شوينيان ده‌گريته‌وه به نوسين ئاگاداری فەرمانگه‌ی مۆر کردنی خشل بکاته‌وه بۆ نه‌جامدانی کاری پيوسيت .

مادده‌ی سيزده‌مين:

فەرمانگه‌ی مۆر کردن ره‌سم و کريکاني بريار لی دراو وهرده‌گريټ به پيی خشته‌ی ژماره (٢) که کراوته پاشکوی ئه‌و ياسايه .

مادده‌ی چوارده‌مين: وه‌زيری داد بۆی هه‌يه ده‌سه‌لات (ته‌خويل) بداته ئه‌و فەرمانبه‌رانه‌ی فەرمانگه‌ی مۆر کردن له‌وانه‌ی که ده‌رچووی کۆليجی مافن و وه‌زاره‌ت ده‌ست نيشانيان ده‌کات بۆ ليکۆلينه‌وه له‌و تاوانانه‌ی که دژ به‌و ياسانه نه‌جام ده‌دریټ .

مادده‌ی پانزه‌مين:

يه‌که‌م: فەرمانگه‌ی مۆر کردن ده‌توانی ئه‌م ری و شوينانه‌ی خواره‌وه بگريته به‌ر له به‌رامبه‌ر هه‌ر زيرينگريک که سه‌رپيچی حوکه‌کانی ئه‌وياسايه بکات له‌گه‌ل په‌يوه‌ست بوونی به ده‌قه‌کانی ديکه‌ی سزادان .

ا: سهرنج پراکيشان به نوسراويک که ناراسته‌ی سهرپيچي کاره که دهکريټ که تييدا داوا دهکريټ سهر پيچيه که دووباره نهکاتهوه.

ب: ناگادارکردنه (گهف) به نوسراويک که ناراسته‌ی سهرپيچي کاره که دهکريټ و تييدا ههلسوکهوته نادرستهکانی نيشان دهکريټ و پيټي پادهگهيه نريټ دووباره‌ی نهکاتهوه نهگهر نا به پيچهوانهوه نهو پيو شويئانه‌ی که له برگه‌ی برگه‌ی (ج) ی نهو مادهده‌ی هاتوو بهسهریدا جيټه‌ی دکريټ

ج: قهدهغهکردنی بهردهوامبوونی زيپرینگر له پيشه‌که‌ی - نه‌مه‌ش له ريگه‌ی ريگرتن له نه‌نجامدانی پيشه‌که‌ی بو ماوه‌یه که له سی مانگ زیاتر نه‌بی و نه نابی له و ماوه‌یه دا زيپرینگریکی تر له شويئنه‌که‌ی دا کار بکات. لهکاتی دووباره سهرپيچي کردنی مؤله‌ته‌که‌ی لی وهرده‌گریټهوه که نابی له شه‌ش مانگ زیاتر بی.

د: کيشانه‌وه‌ی مؤله‌ت - نه‌مه‌ش له ريگه‌ی ده‌رچوواندنی حوکميک دهکريټ بهسهر زيپرینگر دا به تاوانی بی ريټی کردن له بهرامبه‌ر شه‌ره‌فی پيشه‌که‌ی، داوی نه‌وه‌ی حوکمه‌که‌ی داوا پله‌ی خو‌ی وهرده‌گریټ. هه‌روه‌ها مؤله‌ته‌که‌ی پينادريټهوه تا متمانه‌که‌ی خو‌ی وهرده‌گریټهوه.

دووه‌م: زيپرینگر بو‌ی هه‌یه به پيټي خالی (ج) له برگه‌ی یه‌که‌می نه‌و مادهده‌یه له ماوه‌ی پانزه رۆژ له‌و رۆژ‌ه‌ی که له برياره‌که ناگادار کراوه‌تهوه نارپه‌زایی خو‌ی بو وه‌زير به‌رز بکاتهوه لهسهر برياره‌که‌ی فه‌رمانگه‌ی مؤرکردن برياری وه‌زيريش بو نه‌ومه‌سه‌له یه‌کلاکه‌رهوه .

ماده‌ی شانزه‌مین :

هه‌ر که‌سیک سهرپيچي حوکمه‌کانی ماده‌ی (۱۱) نه‌ویاسایه بکات به‌حه‌بس کردنی ماوه‌یه که سزا ده‌دريټ که له شه‌ش مانگی زیاتر نه‌بیټ یا به مبله‌غيکی (۵۰) دینار که‌متر نه‌بی و له ۲۵۰ زیاتر نه‌بی یا هه‌ردوو سزاکه به‌یه‌که‌وه.

ماده‌ی هه‌نده‌مین :

هه‌ر که‌سی گۆرانکاریه که له مؤری خشله‌کانی بکات چ به ريگه‌ی خستنه سهر بیټ یا به گۆرین یا هه‌ر به ريگه‌یه‌کی تر به‌حه‌بس کردن سزا ده‌دريټ بو ماوه‌یه که له سی سال زیاتر نه‌بی یا به بره‌ پاره‌یه که سزا ده‌دريټ که له ۵۰۰ دینار زیاتر نه‌بی له ۲۵۰ دینار که‌متر نه‌بی یا هه‌ردوو سزاکه به‌یه‌که‌وه. هه‌روه‌ها هه‌ر که‌سی نه‌و خشلانه بو فروشتن بخاته پروو یا به‌مه‌به‌ستی فروشتن و مامله‌ی پی کردن لای خو‌ی گلی دایه‌وه نه‌وا هه‌مان سزا ده‌یانگریټهوه.

ماددهى ھەژدەيە مین :

ھەر كەسى سەرپىچى حوكمى ماددەكانى (دو، سى، چوار) لەو ياسايەدا بە دووسال حەبس كردن سزا دەدرىت يا بە پرە پارەك سزا دەدرىت كە نابى لە دینار ۵۰۰ زیاتربى و لە ۲۰۰ دینار كەمتر نەبى . يا ھەردوو سزاكە بەيەكەوہ .

ماددهى نۆزدە مین :

دادگا بوى ھەيە مۆلەت ھەلۆھشینیئەوہ دوكانى زىرپىنگرى دابخات بۆ ماوہى كاتى يا ھەمیشەيى لە كاتى حوكمدانى لەسەر زىرپىنگرەكە لەسەر ھەر تاوانىك كە لەو ياسادا ھاتوہ .

ماددهى بیستە مین :

یەكەم: ھەرمانبەرانى ھە مانگەى مۆركردن ئەوانەى رپپیدراون بۆ كارى پشكنین و چاودیرى، بۆیان ھەيە بچنە دوكانى زىرپىنگرو ھەموو ئەو خشلانە دەست بەسەردا بگرن كە نایاساين دەتوانن رپو شوینى ياساىی لەو بارەيەوہ بگرنە بەر .

دووەم: وەختى دەستیان بەسەر خشلی كە گومان لى كراودا گرت دەبیئت لە گەنجینەيەكى پر لە ئەمانەت ھەلپىگرن تا ئەو كاتەى لىكۆلینەوہى لە بارەوہ دەكریئت یان دەچپتە بەر دەم دادگا .

سپپەم: ئەگەر لە لىكۆلینەوہ یا لە دەزگا سەلمینرا كە عەيارى ئەو خشلانە كە لە برگەى دووہمدا ناویان ھاتوہ لەو ماددەيە عەيارى ياساين ئەوا مۆردەكریت و ئەگەر نا دەشكپنرین .

چوارەم :خشلە دەست بەسەردا گىراوہكان لە دواى شكاندنیان نادریئەوہ خاوەكانیان تا ئەوكاتەى رەسم و خەرجیەكانى دەدرین بە پىئى ياسا، ئەگەر لەماوہى شەش مانگ لە پۆژى دەچوونى بریار یا حوكمى كۆتایى نەدرین ئەواخشلەكە بە شیوہى زیاد كردنى ناشكرا بە بەرزترین نرخ دەفروشرین و لە نرخەكەى رەسم و خەرجیەكانى تری لى دەگىردرپتەوہ پرەكەى تریشى دەدرپتەوہ خاوەنەكەى ، ھەرۆھا ھەرمانبەرانى مۆركردن بۆ ھەيە ئەو جۆرە خشلانە بكرپتەوہ بەپىئى نرخى باوى ئەو وەختە، ئەگەر دەركەوت كە نرخى ئەو خشلانە كەمترە لە پارەى رەسم و خەرجیەكانى ئەوا جیاوازیەكەى لە خاوەنەكەى وەردەگىرپتەوہ و حوكمى ياساى وەرگرتنى قەرزەكانى بۆ حكومەت لە بەرامبەر جیبەجى دەكرپت لەو كاتەى كە ئامادە نەبوو پرى جیاوازیەكەى بدات .

پینجەم : خاوەنداریئى خشلە دەست بەسەردا گىراوہكان بۆ دەولەت دەگەرپتەوہ لە كاتىك كە كەسپك خوى نەكرد بە خاوەنى دواى تپپەر بوونى سالیك بەسەر پۆژى وەرگرتنى ئەو بریارەى كە لە دادگاوە بەشیوہيەكى یەكلاكەرەوہ دەرچوہ .

ماددهى بیست و یەكە مین:

ئەمانەى خوارەوہ لە حوكمى ئەو ياسا بەدەرن :

یه کهم: خشله شوینه وه اریه کان له زیرو زیو پلاتین به پشت بهستن به پیشنیازی به ریوه به رایه تی گشتی شوینه وار .
دووم: خشله کهسه نابازرگانیه کان له زیرو زیو پلاتین که هی ئه و گه شتیارانه ن که دین بو ناو خاکی عیراق و یا
دهچنه دهره وه ی عیراق به پیی رینمایی به ریوه به رایه تی گشتی گومرگه کان.

ماددهی بیست و دوومین:

وه زیر بو ی هیه رینمایی پیویست دهر بکات بو کار ئاسانی له جیبه جی کردنی حوکمه کانی ئه و یاسایه .

ماددهی بیست و سیه مین:

یاسای مؤرکرنی خشلی ژماره ۱۸۸ سالی ۱۹۷۰ و هه موار کردنی و ئه و رینمایانه ش هه لده وه شیته وه که له سه ر
یاسای ناو براو کراوه .

ماددهی بیست و چواره مین :

ئه و یاسایه له پوژی بلاوکردنه وی له پوژنامه ی ره سمیدا دیته جیبه جی کردن .